

Internt notat

Til: Turid Bakken Pedersen

Fra: Knut Ola Aamodt .

Ansvarlig: Sverre Ole Husebye

Dato: 13.03.2019

Saksnr.: 201708761-2

Arkiv: 432

Kopi:

Flomberegning for Kvina og Litleåna

Som grunnlag for en eventuell revisjon av flomberegningen som vil kunne ligge til grunn for flomsonekart med gjeldende geografisk utbredelse, eller eventuelt utvidet flomsonekart for Kvina og Litleåna er det gjennomført ny flomberegning. Notatet er utarbeidet av Knut Ola Aamodt og kvalitetskontrollert av Erik Holmqvist.

Det er utført en flomberegning i 2001 som i hovedsak er basert på frekvensanalyser av observerte flommer ved to hydrometriske målestasjoner i vassdraget, disse er 25.30 Stegemoen i Kvina og 25.8 Mygland i Litlåna (saksnr 200201507-1, NVE-Dokument 19/2001).

Det ble så utført en revisjon av flomberegningen for Kvina ved Liknes (saksnr 200201507-2) med fokus på Kvina oppstrøms Liknes sentrum og nedenfor samløpet med Litleåna, hovedsakelig basert på vannføringsdata fra vannmerke 25.30 Stegemoen. Dette vannmerket mangler data fra 1926 – 34, men er komplettert med vannføringsdata fra 25.4 Røynestad bru for perioden 1915 – 1934. 25.4 Røynestad bru registrerte de fire største flommene i hele perioden (Fig 3 og 4). Data herifra ble benyttet direkte som ifyll i flomfrekvensanalysen fra 2002. I fellesperioden overgår 25.4 Røynestad 25.10 Rafoss ved flere situasjoner med høye vannføringer; da særlig i 1916 med 841,3 m³/s mot 424,7 m³/s på Rafoss. Dette taler for at 25.4 Røynestad bru overestimerer de høye vannføringene, da det ikke finnes noen fysisk grunn til å observere høyere vannføringer der enn ved 25.10 Rafoss. Arealet for Røynestad bru er 1142,21 km² og for Rafoss/Stegemoen 1147,61 km². Hilde Marie Kjellesvig, Sweco har på oppdrag fra Sira Kvina Kraftselskap foretatt hydrauliske modelleringer av Kvina. Høyeste vannføring registrert ved Røynestad bru under flommen i 1929 er på 1147 m³/s. Denne vannføringen gir en langt høyere simulert vannstand i Rafossbassenget enn det som faktisk ble observert der i 1929.

For området Rafoss – Stegemoen eksisterer det gode observasjoner av vannstanden under flommen i oktober 1929, samt profilet ved Rafoss. Høyeste vannstand ble da registrert til kotehøyde 81,3 moh., som da tilsvarer en vannstand lik 3,3 m i vannføringskurven. Modellert estimat av denne vannføringen er 610 m³/s. Dette bekrefter mistanken om at 25.4 Røynestad bru overestimerer de høye vannføringene.

Det er da funnet rimelig at de fire største flommene registrert ved 25.4 Røynestad bru ikke bør inngå i datamaterialet som ligger til grunn for flomfrekvensanalysen, men at modellert flom fra 1929 bør gjøre det.

Flomberegningen av 2002 (saksnr 200201507-2) er derfor vurdert til å ha for høye verdier i beregningsgrunnlaget for flomfrekvensanalysen.

	Areal km ²	QM m ³ /s	Q5 m ³ /s	Q10 m ³ /s	Q20 m ³ /s	Q50 m ³ /s	Q100 m ³ /s	Q200 m ³ /s	Q500 m ³ /s
Kvina oppstrøms Litleåna	1147	228	291	354	451	630	962	1122	1212
Litleåna	231	183	229	259	292	334	366	398	440
Kvina nedstrøms Litleåna	1404	394	502	592	720	905	1131	1289	1387

Tab.1 Resultatene fra flomberegningen av 2002 (saksnr 200201507-2) kulminasjonsverdier.

kulminasjon	QM m ³ /s	Q5 m ³ /s	Q10 m ³ /s	Q20 m ³ /s	Q50 m ³ /s	Q100 m ³ /s	Q200 m ³ /s	Q500 m ³ /s	Q1000 m ³ /s
25.30 Stegemoen	312	359	437	546	952	1014	1061	1108	1155
Kvina oppstr. Litleåna	319	367	446	558	973	1037	1085	1133	1181
Litleåna	168	204	240	276	336	384	438	510	532
Kvina nedstr.. Litleåna	487	571	686	834	1309	1421	1523	1643	1713

Tab. 2 Flomvannføringer av med samtidighet for flommer med samme gjentaksintervall i Kvina og Litleåna (kulminasjonsverdier med klimapåslag).

Flommer i Kvina og Litleåna viser seg å i stor grad å inntreffe samtidig. Vannføringsverdiene for Kvina nedstrøms samløpet med Litleåna er derfor beregnet som summen av flomverdiene beregnet separat for de to elvene. Grafen under viser situasjonen i løpet av Synne i desember 2015.

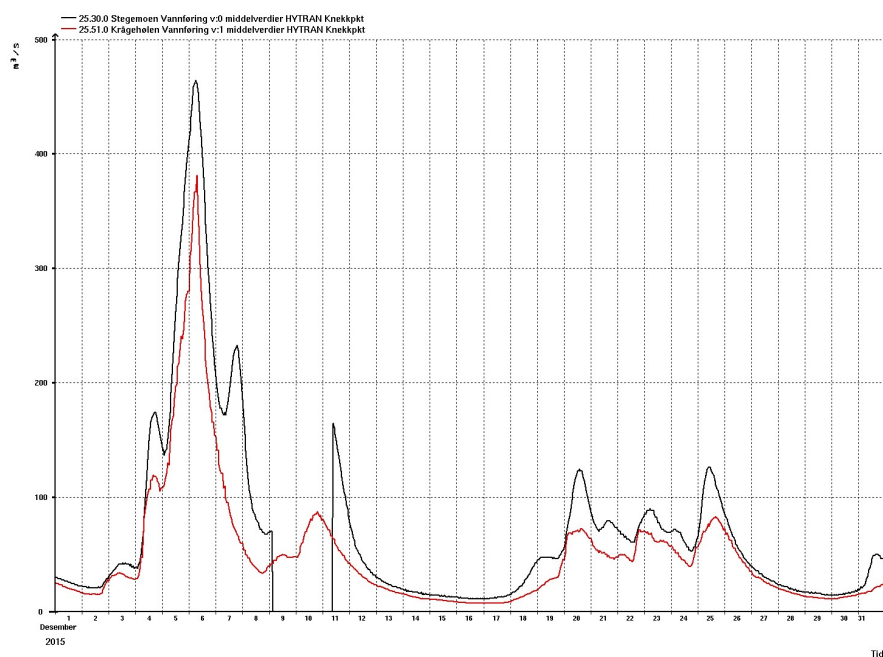

Fig.1 Vannføringsverdier ved 25.30 Stegemoen og 25.51 Krågehølen i løpet av september 2015 under ekstremværet Synne.

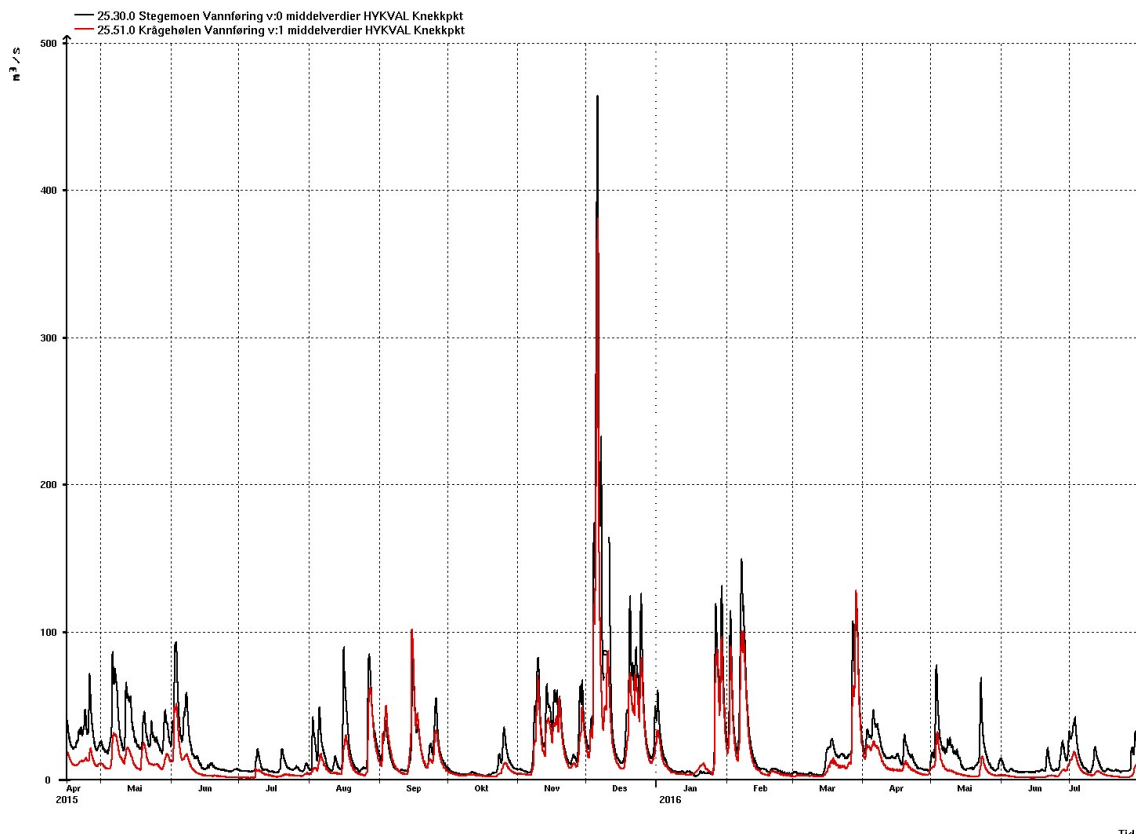

Fig.2 Vannføringsverdier ved 25.30 Stegemoen og 25.51 Krågehølen april 2015 – juli 2016 viser stor grad av samvariasjon m.h.t. vannføring.

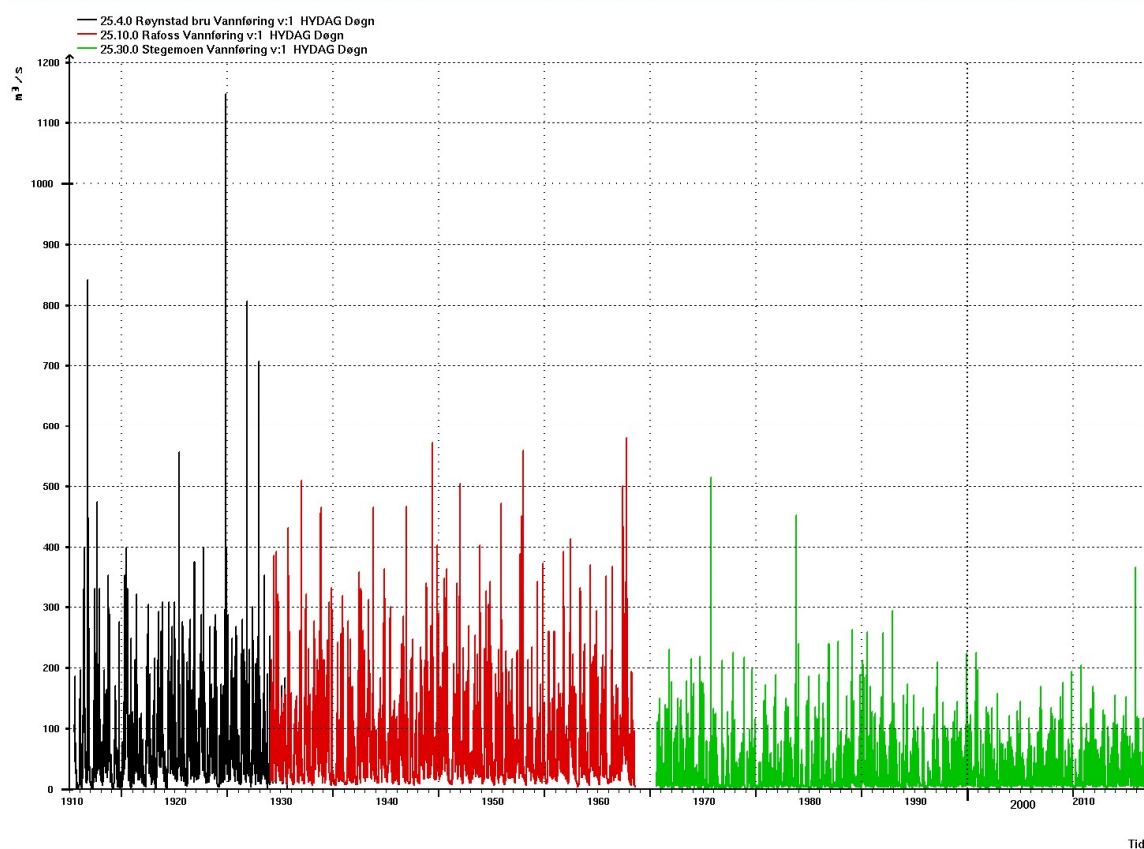

Fig. 3

25.30 Stegemoen består av data fra 24.4 Røyne stad bru i 1910 – 1934 og 25.10 Rafoss i perioden 1935 – 68. Da reguleringen kom og vann ble overført fra Kvinas nedbørfelt til Sira ble 25.30 Stegemoen opprettet som hydrologisk målestasjon (1970).

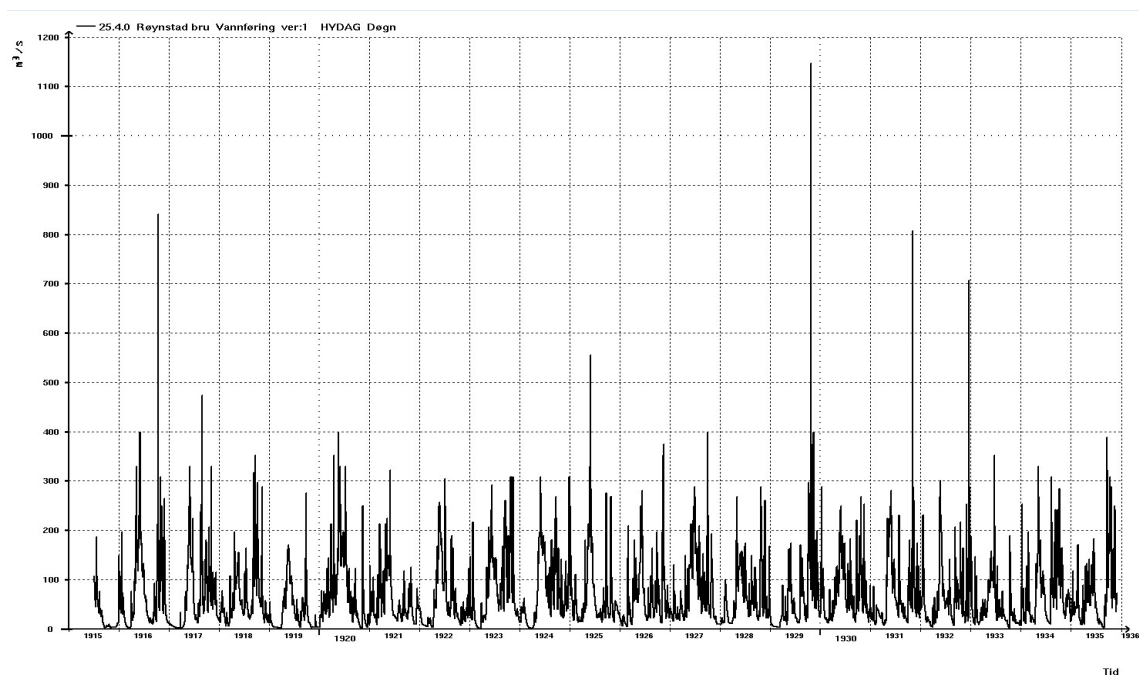

Fig 4 25.4 Røynestad bru 1915 - 1936

25.4 Røynestad bru registrerte de fire største flommene i hele perioden (Fig 3 og 4), og data herifra ble benyttet direkte som ifyll i flomfrekvensanalysen fra 2002.

Ser vi tidligere i fellesperioden overgår 25.4 Røynestad 25.10 Rafoss ved flere situasjoner med høye vannføringer; da særlig i 1916 med 841,3 m³/s mot 424,7 m³/s på Rafoss.

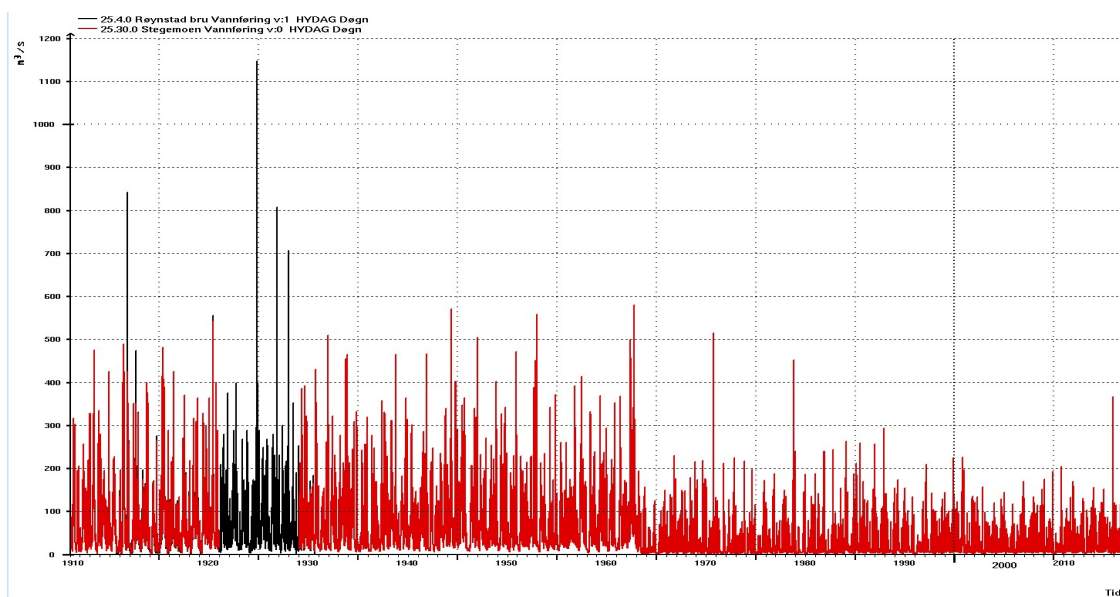

Fig.5 25.30 Stegemoen 1910 – 2016 med data fra 25.4 Røynestad bru (svart linje)

Tid

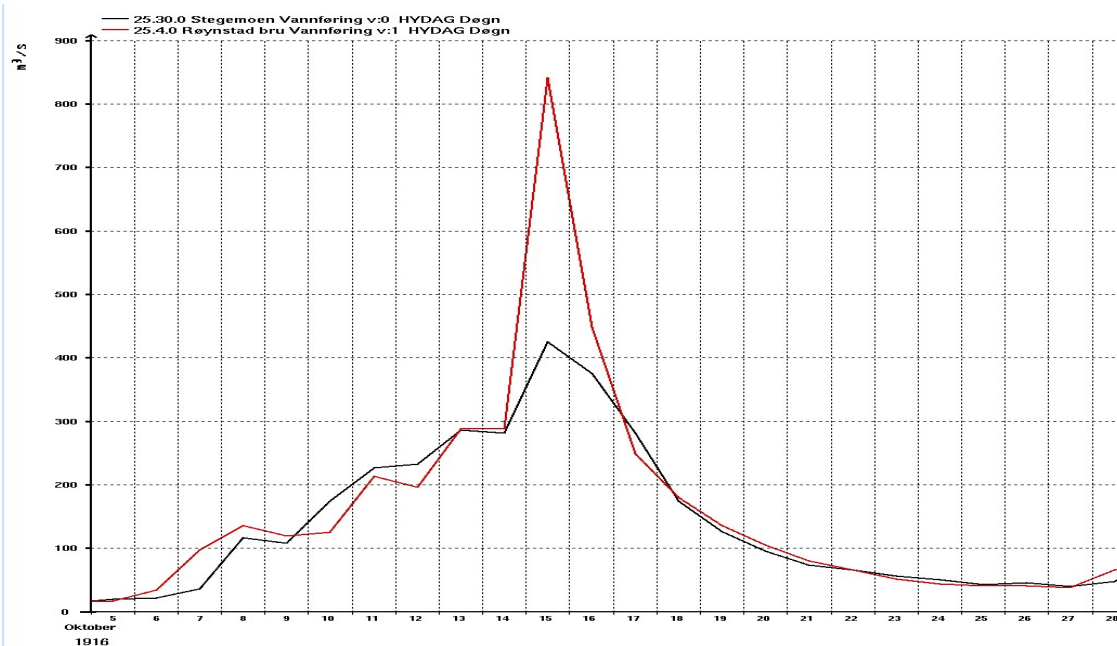

Fig 6 841,3 m³/s ved Røynestad bru (rød linje) mot 424,7 m³/s på Rafoss/Stegemoen 15. oktober 1916.

I Litleåna er det data fra 2008 – 2016 ved 25.51 Krågehølen,

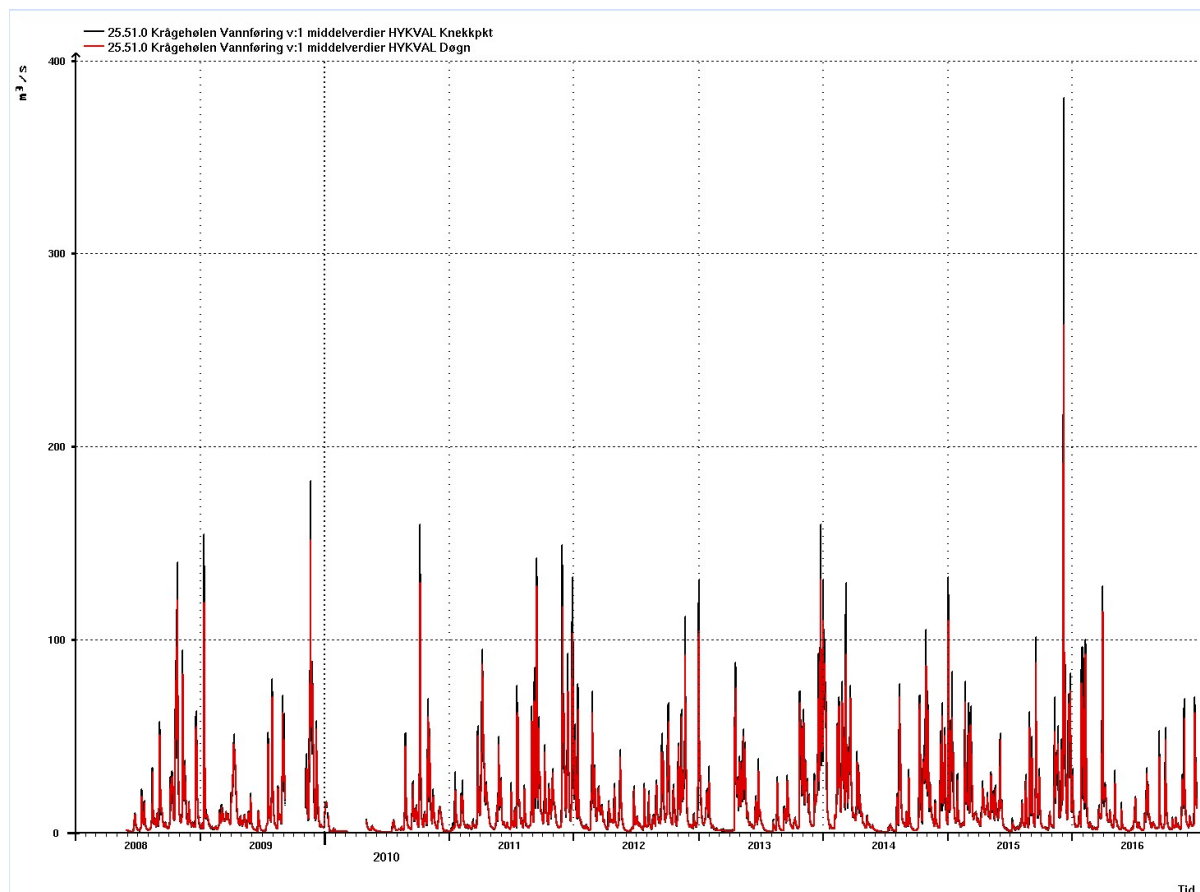

Fig.7 Døgnmiddelværdier og findata fra 25.51 Krågehølen

I løpet av ekstremværet Synne 06.12.2015 var høyeste observerte vannføring 380,75 m³/s ved 25.51 Krågehølen. Døgnmiddelværdien var 263,24 m³/s.

Reguleringen

Sira-Kvina kraftselskap har ansvaret for reguleringen og overføringen til Tonstad. Ofte er det flom i både Kvina og Sira samtidig. Det skal manøvreres slik at flommer i Sira ikke forøkes utover naturlig flomvannføring. Ved flom må derfor overføringen fra Kvina til Sira strupes i økende grad avhengig av flommens størrelse. Tonstad kraftverk har maksimal kapasitet på 250 m³/s. Kraftselskapet opplyser at det som en tommelfingerregel kan antas at 50-60 % av driftsvannføringen i Tonstad er overført fra Kvina, dvs. at når kraftverket kjøres maksimalt er 125-145 m³/s overført fra Kvina. Ved middelflom kan det antas at 50 % overføres fra Kvina, og at prosentandelen avtar lineært t.o.m. 50-årsflom. Fra 100-årsflom og oppover kan det antas at overføringen til Kvina strupes helt iflg. regulanten.

For perioden med uregulerte vannføringer for perioden 1912 – 1967 er flomfrekvensanalyse (GEV) benyttet. For perioden med regulerte vannføringer er flomverdiene for Stegemoen basert på flomfrekvensanalyse av perioden 1968 – 2016

	Q ^M		Q ⁵	Q ¹⁰	Q ²⁰	Q ⁵⁰	Q ¹⁰⁰	Q ²⁰⁰
	m ³ /s	l/(s ² km ²)						
Flomfrekvensfaktorer	-	-	1,22	1,43	1,65	1,98	2,27	2,60
95% intervall øvre grense (m ³ /s)	247,4	1073,6	309,5	369,6	436,1	540,3	635,0	727,2
Flomverdier (m ³ /s)	139,8	607	171,0	199,8	230,7	277,1	317,5	363,6
95% intervall nedre grense (m ³ /s)	79,0	343	94,5	108,0	122,1	142,1	158,8	181,8
Flommer med klimapåslag (m ³ /s)	195,7	849,2		279,7	323,0	387,9	444,5	509,1

Tab. 3 Flomfrekvensfaktorer (kulminasjonsverdier regionale flomformler) benyttet for Litleåni

døgn	Areal km ²	QM m ³ /s	Q5 m ³ /s	Q10 m ³ /s	Q20 m ³ /s	Q50 m ³ /s	Q100 m ³ /s	Q200 m ³ /s	Q500 m ³ /s	Q1000 m ³ /s
Stegemoen	1147	200	230	280	350	610	650	680	710	740
Kvina oppstr. Litleåna	1173	205	235	286	358	624	665	696	726	757
Litleåna*	230	140	170	200	230	280	320	365	425	443

*Litleåna har kulminasjonsverdier

Tab. 4 Flomverdier uten klimapåslag

Med 10 år observasjoner i Litleåna ved 25.51 Krågehølen er dette for tynt til å gjøre en fullverdig flomfrekvensanalyse (Fig. 8). Det gir likevel en relativt god indikasjon på middelflommens størrelse. Flomfrekvensfaktorene som er beregnet ved regionale flomformler avviker ikke vesentlig fra flomfrekvensanalysene 2001/02 For Litleåna.

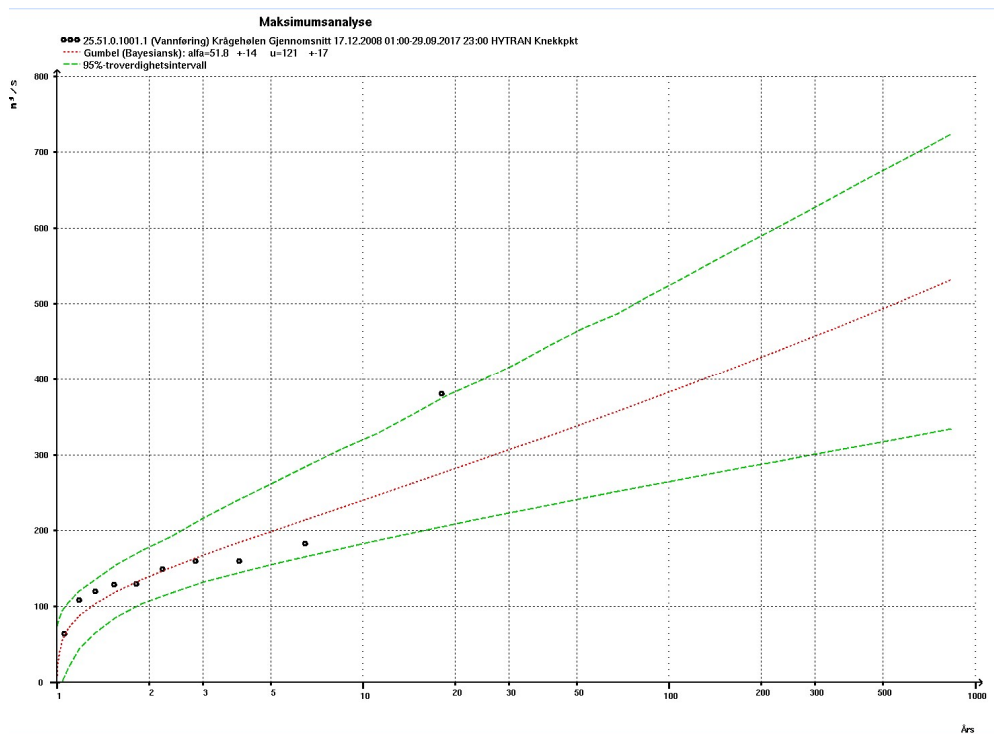

Fig 8 Fordeling av flomverdier 25.51 Krågehølen

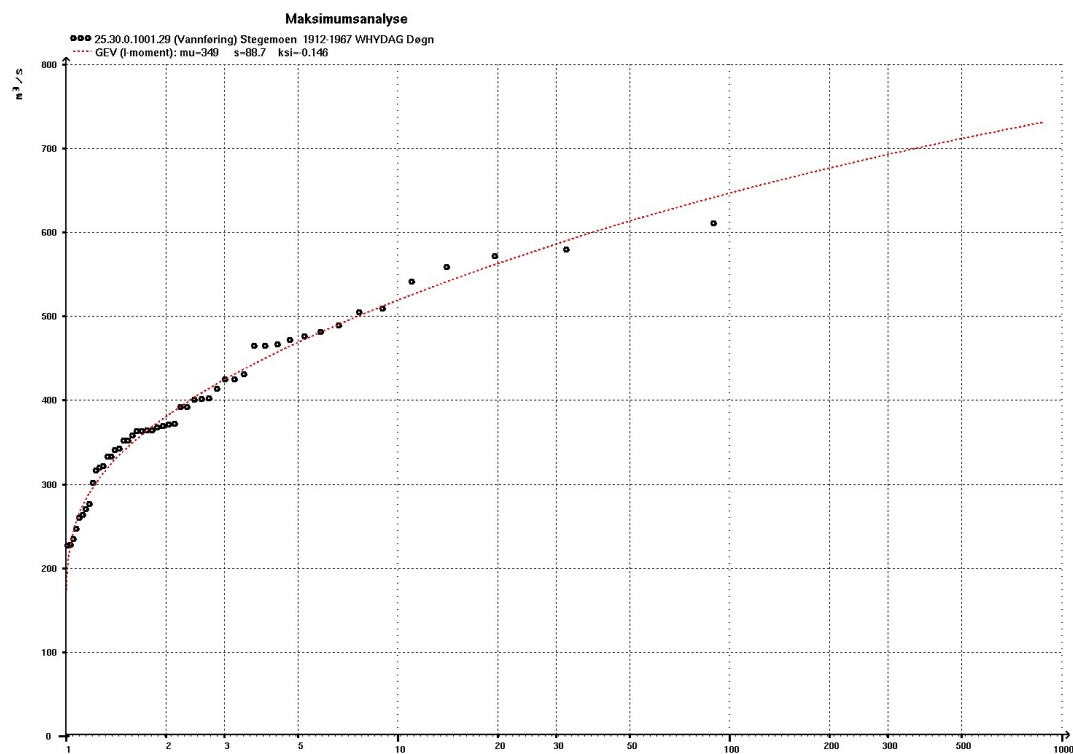

Fig.9 Fordeling av døgnmiddel-flomverdier 25.30 Stegemoen

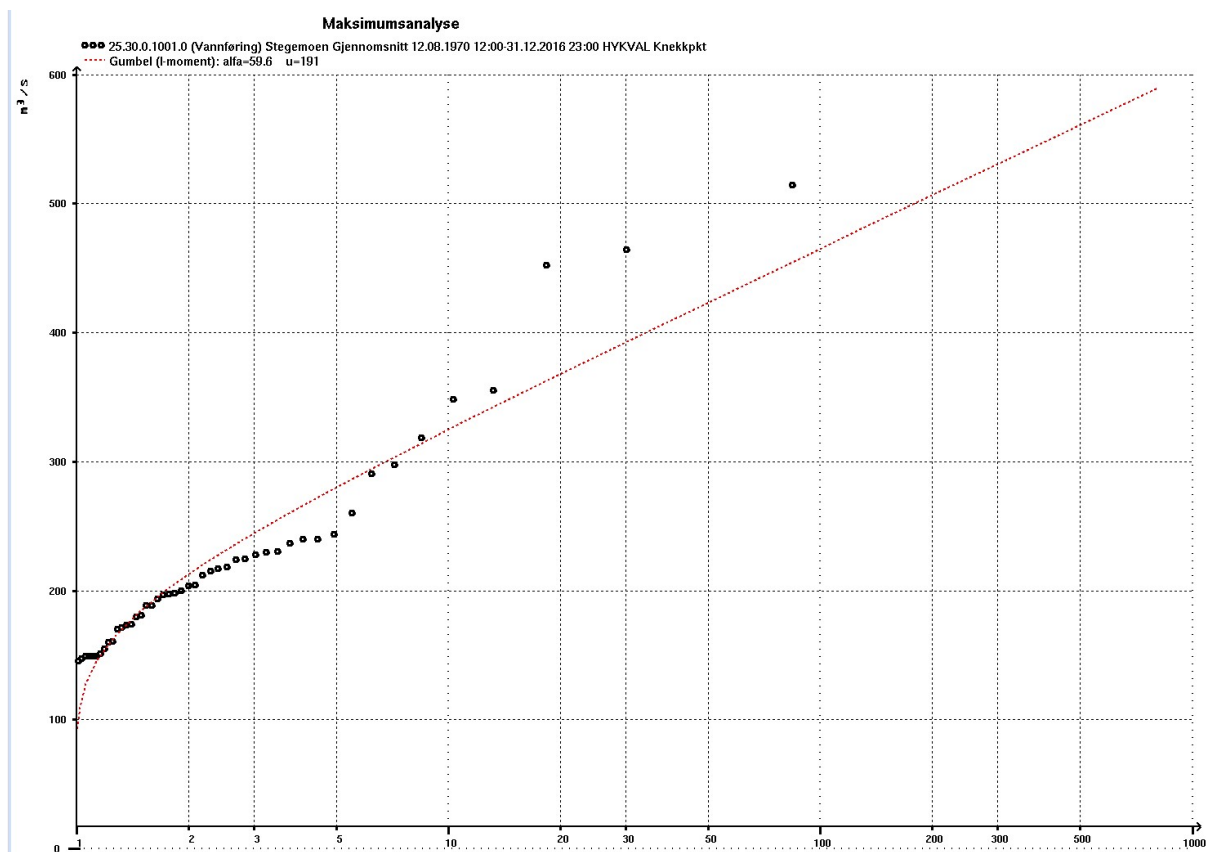

Fig 10 Fordeling av kulminasjon-flomverdier 25.30 Stegemoen

Objekttype	Nedbørfelt
Vassdragsnummer	025.AZ
Navn	LITLEÅNI
Areal	230,27 km ²
Elvelengde	50,84 km
Tilsig	393,12 mill.m ³ pr. år

Oppstrøms areal	1173,29 km ²
Elvehierarki	KVINA
Tilsig	1,71 million m ³ pr. år
Tilsig oppstøms areal	2345,91 million m ³ pr. år
Overordnet nedbørfelt nr	025.Z
Overordnet nedbørfelt	KVINA
Nedbørfelt til hav nr	025.Z
Nedbørfelt til hav	KVINA
Strekning fra	SAMLØP KVINA LITLEÅNI SAMLØP KVINA BEKK-ST. SAGEBEKKEN
Strekning til	
Avrenning 6190	42,05 liter/sekund km ²
Avrenning 3060	50,22 liter/sekund km ²
Vassdragsområde	025

Fig 11 Kart nedbørfelt Kvina, Litleåna og etter samløp.

Oversikt over maksimalverdi-data fra HYDAG_POINT for: 0025.00030.00
 Periode: 01.01.1912 12:00 - 31.12.1967 12:00 Døgn middelværdier
 Total 20454 punkter, 17502 punkter med data (85.6%)
 OK grunnlag for statistikk
 Års-oppløsning på ekstrem-verdiene

Nr	Kronologisk	Sortert
1	13.12.1912 12:00 315.91	04.10.1967 12:00 579.12
2	10.06.1913 12:00 475.51	19.05.1949 12:00 571.34
3	01.12.1914 12:00 424.72	21.12.1957 12:00 558.51
4	10.06.1915 12:00 226.35	29.05.1925 12:00 540.91
5	05.06.1916 12:00 488.42	21.12.1936 12:00 508.86
6	03.06.1917 12:00 351.29	25.12.1951 12:00 504.04
7	23.09.1918 12:00 399.86	05.06.1916 12:00 488.42
8	27.09.1919 12:00 263.52	19.05.1920 12:00 480.66
9	19.05.1920 12:00 480.66	10.06.1913 12:00 475.51
10	31.05.1921 12:00 424.72	12.11.1955 12:00 471.03
11	07.07.1922 12:00 370.53	25.11.1946 12:00 466.42
12	14.11.1923 12:00 363.29	07.10.1943 12:00 464.12
13	28.12.1924 12:00 363.29	14.11.1938 12:00 464.12
14	29.05.1925 12:00 540.91	20.09.1935 12:00 430.46
15	01.01.1926 12:00 35.99	31.05.1921 12:00 424.72
16	12.08.1934 12:00 391.96	01.12.1914 12:00 424.72
17	20.09.1935 12:00 430.46	21.06.1962 12:00 413.09
18	21.12.1936 12:00 508.86	08.11.1953 12:00 402.45
19	28.05.1937 12:00 321.09	23.09.1918 12:00 399.86
20	14.11.1938 12:00 464.12	11.10.1961 12:00 391.96
21	10.11.1939 12:00 332.34	12.08.1934 12:00 391.96
22	27.11.1940 12:00 319.23	28.10.1959 12:00 371.46
23	28.05.1941 12:00 276.57	07.07.1922 12:00 370.53
24	29.05.1942 12:00 357.49	09.05.1964 12:00 369.45
25	07.10.1943 12:00 464.12	23.05.1966 12:00 367.44
26	19.10.1944 12:00 363.44	19.09.1950 12:00 363.44
27	05.06.1945 12:00 301.03	19.10.1944 12:00 363.44
28	25.11.1946 12:00 466.42	28.12.1924 12:00 363.29
29	09.07.1947 12:00 246.85	14.11.1923 12:00 363.29
30	19.10.1948 12:00 339.97	29.05.1942 12:00 357.49
31	19.05.1949 12:00 571.34	02.11.1965 12:00 351.59
32	19.09.1950 12:00 363.44	03.06.1917 12:00 351.29
33	25.12.1951 12:00 504.04	25.10.1954 12:00 341.89
34	30.10.1952 12:00 269.80	19.10.1948 12:00 339.97
35	08.11.1953 12:00 402.45	14.05.1963 12:00 332.34
36	25.10.1954 12:00 341.89	10.11.1939 12:00 332.34
37	12.11.1955 12:00 471.03	28.05.1937 12:00 321.09
38	12.05.1956 12:00 227.65	27.11.1940 12:00 319.23
39	21.12.1957 12:00 558.51	13.12.1912 12:00 315.91
40	09.10.1958 12:00 234.25	05.06.1945 12:00 301.03
41	28.10.1959 12:00 371.46	28.05.1941 12:00 276.57
42	25.05.1960 12:00 259.82	30.10.1952 12:00 269.80
43	11.10.1961 12:00 391.96	27.09.1919 12:00 263.52
44	21.06.1962 12:00 413.09	25.05.1960 12:00 259.82
45	14.05.1963 12:00 332.34	09.07.1947 12:00 246.85
46	09.05.1964 12:00 369.45	09.10.1958 12:00 234.25
47	02.11.1965 12:00 351.59	12.05.1956 12:00 227.65
48	23.05.1966 12:00 367.44	10.06.1915 12:00 226.35

Tab.5 Døgnmiddel flomverdier 25.30 Stegemoen uregulert periode 1912 – 1966

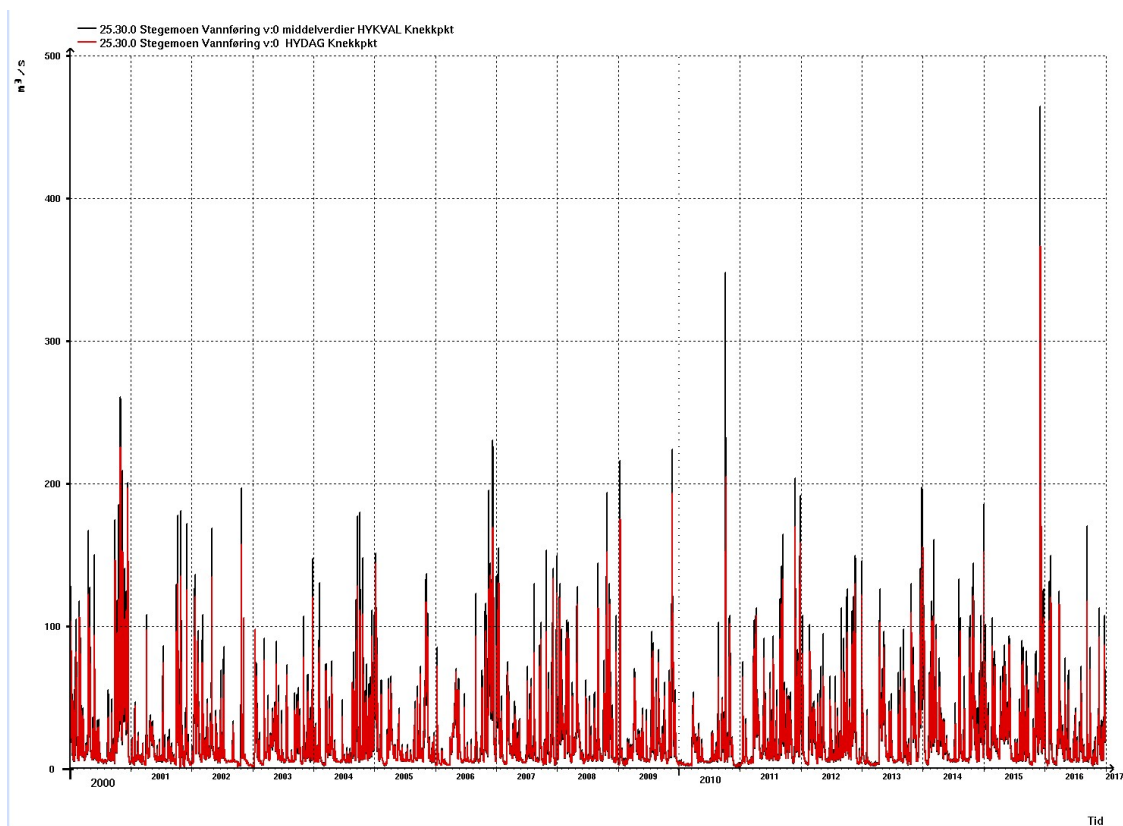

Fig.12 Findata vs døgndata 25.30 Stegemoen 2000 - 2016

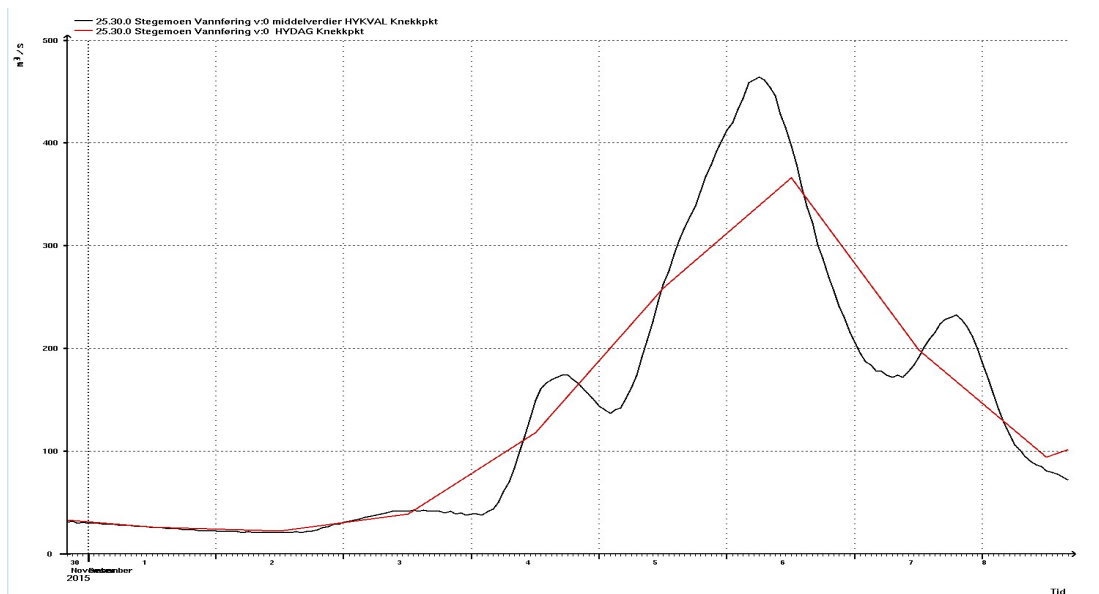

Fig. 13 Findata vs døgndata 25.30 Stegemoen 1. – 9. oktober 2015

Findata for 25.30 Stegemoen eksisterer kun i perioden etter regulering av Kvina. Forholdet kulminasjon/døgnmiddel er sannsynligvis noe større i denne perioden enn for den uregulerte, da det nå er en overføring ut av nedbørfeltet. Forholdet kulminasjon-døgnmiddelflom varierer fra ca. 1.1 til 1,7 for flommen 07. 10. 2010 ($347,84 \text{ m}^3/\text{s} / 204,37 \text{ m}^3/\text{s}$). Under ekstremværet Synne var kulminasjonen ved 25.30 Stegemoen $464,22 \text{ m}^3/\text{s}$, mens døgnmiddelverdien var på $366,11 \text{ m}^3/\text{s}$. dette gir et forhold på 1,27.

For Litleåna ved 25.52 Krågehølen var forholdet kulminasjon/døgnmiddel 1,45 ($380,75 \text{ m}^3/\text{s}$ til $263,24 \text{ m}^3/\text{s}$). I flomberegningen er det imidlertid benyttet flomfrekvensfaktorer, hvor beregnet middelflom kulminasjonsverdi er på $140 \text{ m}^3/\text{s}$ er utgangspunkt for flomverdiene med gitte gjentakintervall, bortsett fra for Q1000 hvor flomfrekvensanalyse for Stegemoen i uregulert periode er lagt til grunn for beregningen.

Et fast forhold for beregning av kulminasjonsverdi for flommene med gitte gjentakintervall for Stegemoen er da satt til 1,3. GEV er valgt som fordelingsfunksjon i flomfrekvensanalysen av de uregulerte dataene, da den ser ut til å gi den riktige fordelingen av de observerte flommene. For flommene i den regulerte perioden fra 1968 er Gumbel fordelingsfunksjonen som gir best tilpasning, med utgangspunkt i kulminasjonsverdier inntil ca. $300 \text{ m}^3/\text{s}$.

kulminasjon	Areal	QM	Q5	Q10	Q20	Q50	Q100	Q200	Q500	Q1000
	km ²	m ³ /s	m ³ /s	m ³ /s	m ³ /s	m ³ /s	m ³ /s	m ³ /s	m ³ /s	m ³ /s
Stegemoen	1147	260	299	364	455	793	845	884	923	962
Kvina oppstr. Litleåna	1173	266	306	372	465	811	864	904	944	984
Litleåna	230	140	170	200	230	280	320	365	425	443
Kvina nedstr.. Litleåna	1403	406	476	572	695	1091	1184	1269	1369	1427

Tab.6 Flomverdier (kulminasjon) uten klimapåslag

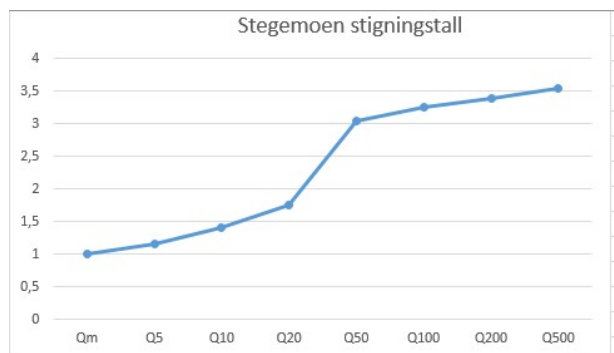

Fig. 14 Flomforholdstall Q_t/Q_m Stegemoen

Klimapåslag

I NVE-rapport 81 2016 Klimaendringer og framtidige flommer i Norge av Deborah Lawrence er det gitt anbefalinger om prosentvist påslag på flomverdiene for ulike regioner i landet.

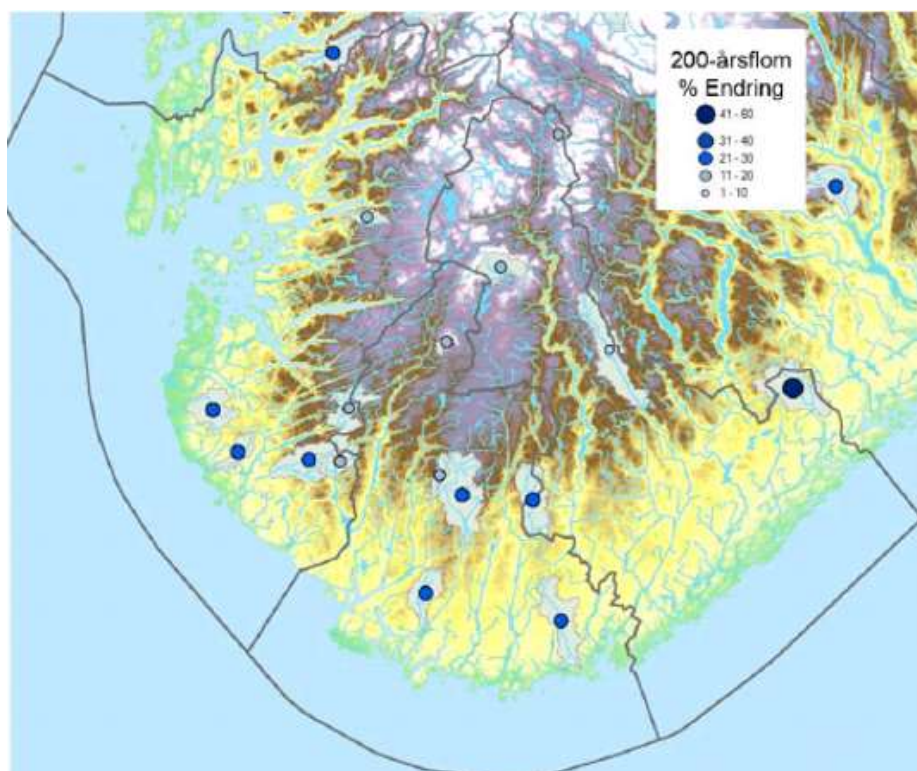

Fig. 15 Anbefalte klimapåslag for flomsonekart i regionen Agder-Rogaland, hvor Kvina inngår er ifølge NVE-rapport 81-2016 20 % for alle gjentakintervall innenfor scenario 2031 – 2100.

kulminasjon	QM m ³ /s	Q5 m ³ /s	Q10 m ³ /s	Q20 m ³ /s	Q50 m ³ /s	Q100 m ³ /s	Q200 m ³ /s	Q500 m ³ /s	Q1000 m ³ /s
25.30 Stegemoen	312	359	437	546	952	1014	1061	1108	1155
Kvina oppstr. Litleåna	319	367	446	558	973	1037	1085	1133	1181
Litleåna	168	204	240	276	336	384	438	510	532
Kvina nedstr.. Litleåna	487	571	686	834	1309	1421	1523	1643	1713

Tab. 7 Flomverdier (kulminasjon) med 20% klimapåslag

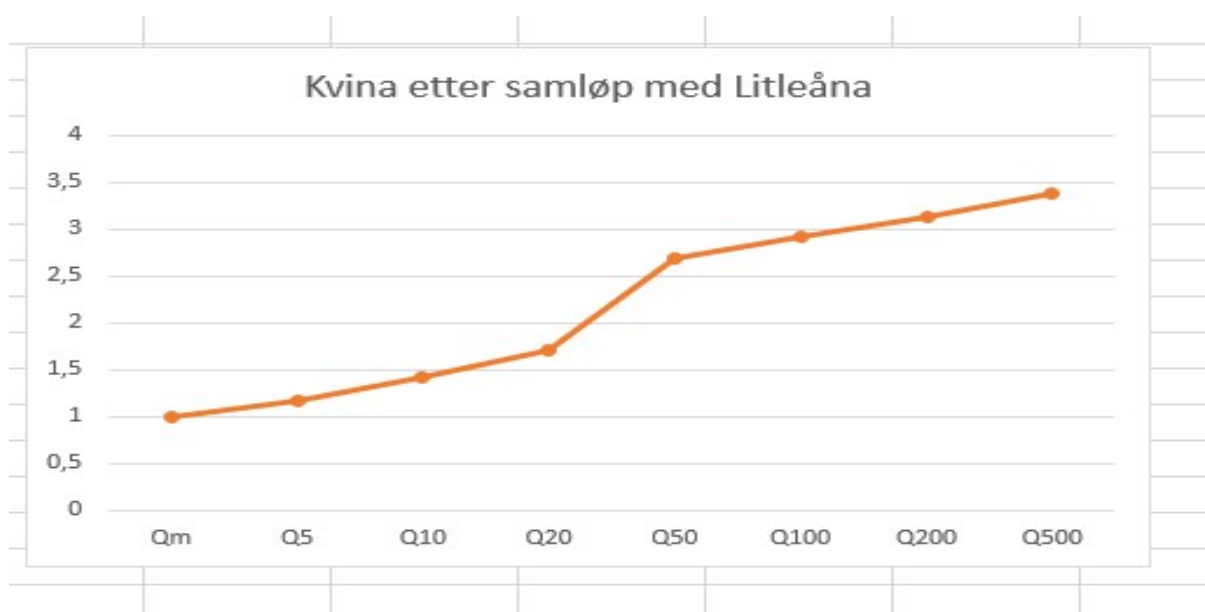

Fig 16 Flomforholdstall Qt/Qm Kvina etter samløp med Litleåna